

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. Ab aliarum opinionum exclusionem, sententiæ nostræ à ratione probatio
quarta.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

28 Controv. I. de Dei Essentia Dei, &c.

essentia solū (vt de personalitatibus diuinis agentes multis ostendebamus cont. de Trinit. d. 6. q. 1. vbi fundamenta iecimus, vt idem doceremus hic de attributis d. 3.) facilius ostenditur prædicatum Entis à se in diuinis, neutrumque substantiue dictum, quodque tota essentia metaphysica Dei est, non esse reliquis attributis diuinis commune.

5 Probatur Secundo, seu explicatur ratio præcedens, quia reliqua prædicata diuina, & diuersa formaliter sunt à prædicato Entis à se, etiam per aliarum opinionum Doctores & ita cum illo comparantur, vt & ad conuertentiam dicantur cum illo: ac proinde neque instar generis, & differentie illius se habeant: cum genus latius, differentie verò strictius eo, cui differentia comparantur, esse debeant. Ita vero diuina inter se hæc omnia comparantur, vt omnia à prædicato Entis à se metaphysicè oriuntur, vt diximus proximè; ipsum autem à nullo ex his ortum, adhuc metaphysicè, ducat. Quo igitur pacto essentiam Dei metaphysicam, reliqua ab Ente à se prædicata diuina cum illo constituent? Cum, non vt genus, neque, vt differentia, neque illorum instar, illam cum eo possint componere: neque eodem gradu, & signo primo metaphysico (in quo solummodo essentia rerum à metaphysicis collocantur) ad Deum spectent, sed primum Deitatis prædicatum, quod tantummodo Deum in primo gradu, & signo metaphysico pertingunt, posteriores signis sequantur? Nec refert ingredi Dei essentiam, quæ cumulus omnium perfectionum etiam metaphysicè esse debet: tum, quia id Patribus subtilius, ac de metaphysica Dei essentia disputantibus aduersatur: tum, quia cum rationibus Theologicis pugnare videbimus cert. 3. tum denique, quia eadem essentia physica, & metaphysica, Dei foret, vanèque duplex à Theologis de re, ex parte etiam obiecti formalis, eadem, difficultas, & questio institueretur.

6 Tertia demum sententia nostræ à ratione, eaque validissima, probatio ex aliarum sententiarum confutatione ex Patribus, & rationibus petenda est, quam, quia longiorem ad certamen tertium referuamus. Tertia proinde probatio ex Patribus, qui pro hac nostra sententia expressè loquuntur in præsentiarum sit: imò ex Dei ipsius autoritate, qui Exodi. 3. dubitanti Moyse quidnam Israelitis, ad quos à Deo legabatur, rogatus, quidnam esset Deus, à quo se missum diceret: cum tamen iam ab eo audisset esse Deum Abraham, Isaac, & Iacob, vt quis, seu potius. *Quid esset Deus*, à quo mittebatur audiret, atque rogantibus postea intimaret, Dominus ait: *Ego sum qui sum, sic dices ad filios Israel: Qui est missus me ad vos, hoc nomen mihi est in æternum.* Ad quæ Hilarius 1. de Trinit. *Non enim aliud proprium magis Deo quam esse.* August. tract. de hoc Dei dicto, essentiam Dei eo contineri ait. *Qui enim hoc quod est, & verè est intellexerit dignè, & qualitercumque lumine veracissima essentia, vel strictè sicut consuetudine afflatus fuerit, longè se videt infra, & 2. de Ciuit. Com enim Deus summa essentia sit, hoc est summè sit, & ideo immutabilis sit, rebus, quas ex nihilo creauit, esse de dicit. Nilenus. Totum enim in se ipsum esse complectitur, quasi quoddam essentia pelagus, immensum & infinitum, Basilus. *Ipsi qui sum, vnus, eandemque, & communem essentiam significat.* Eusebius. *Vox illa, qui est, rem, non nomen Dei, significat, qui est, hoc est, qui per se est, qui à nullo esse habet.* Iobanus. *Deus qui exordium non habet, essentia vera tenuit.* Rupert. *Ego sum qui sum, natura est nomen.* Ecce ost multa alia. *Sum edixit proprium vocabulum dicendo: Ego sum qui sum.**

7 Hæc omnia à cæna Lippomani desumpta, dicent, vtcumque de essentia physica Deitatis intelligi. Licet huius dictionis, inter Dei nomina cætera, proprietates ad ipsum, cuiusque naturam, & essentiam significandam maior; quæ ab his Patribus tribuitur, locum solutioni occludat. Sed ad alia Patrum testimonia venio, quibus, nec vtcumque, ea solutione satisfit. Interlinealis ad eum locum. *Ego sum qui sum, & qui est missus me ad vos diuinitatis substantiam significat.* Est autem substantia essentia: quod de physica intelligi nequit: cum reliqua attributa ea oratione non significata, physica essentia contineat, quod ipsum in testimoniis aliquot ex dictis, quod eis vocibus essentiam Dei contineri, & si-

gnificari aiunt, argumentum contra præstatam solutionem conficitur. Damasc. 1. de Fide cap. 12. *Principalius omnium dictorum de Deo nomen esse, Qui est.* Nilfen. aduersus eos, qui agere ferunt reprehensores sub iur. ait. *Deum esse, primam rationem esse Dei.* Dionys. de diuin. nom. *Ex ipso esse, tanquam antiquiore aliis Dei bonis, ipse Deus celebratur.* Antiquius autem non duratione, seu æternitate, vt patet, sed originariè, & præcedentia metaphysica ad cætera diuina. Id quod probat, quia quæcumque munus aliquid agendi, viuendi, &c. habent, primum ipso esse participant, eoque existunt, mox verò huius, vel illius principia sunt, concluditque.

Primum igitur ipsius esse munus proponens summa illa Bonitas ipso esse, vt antiquissimo, primòque omnium eius participationum potissimum celebratur. Nazian. Orat. 36. col. 3. fine. *Quantum ergo nobis concessum est, Eas, & Deus magis quodam modo essentia nomina sunt: ex hisque etiam Entis vox ad illam indicandam aptior est.* Atque orat. 49. ex datis Exodi verbis concludit. *Ergo ipsum, quod est, hoc erit substantia huius rei, quod esse defenditur.* In eadem sententiam scripsit Hilarius de Trinit. col. 4. Hieron. in id ad Ephesios. 3. *Ex quo omnis paternitas.* August. ad id Psal. 9. *Speret in te, qui nouerunt nomen tuum.*

8 Hæc etiam aduocanda ad rem hanc erunt testimonia Nazianzeni recitata, qu. 1. cert. 2. n. 4. vbi ait. *Vniuersum in se complecti id quod est, velut pelagus immensum essendi, vt aiebat etiam hic Nilenus n. 6. atque citata, qu. 1. cert. 2. num. 5. Anselm. & Bernard. qui, licet primo, & secundo modo continentium metaphysicè essentiam Dei in cumulo attributorum omnium necessarium: & communium, alterutro ex ibi datis, sensu adduci vtcumque possent: vt diximus hic cert. 1. num. 1. & 2. tamen, vel de essentia solum physica Dei loquuntur, vel (quod verius mihi est) contendunt nullum aliud Esse, siue entitatis, aut entis substantiui metaphysici, esse in diuinis aliis, quod formalissime ens essentia non sit: quare reliqua diuina solum esse entia realia adiectiua metaphysica, vt de personalitatibus docuimus locis citatis, ex controuers. de Trinit. dist. 6. & de attributis obiter, testimonia hæc Anselmi, & Bernardi expendentes, eadem controu. d. 3. qu. 2. cert. 4. rursus negare potest atque hinc d. 3. Alioqui, neque Anselmus negare potest attributa diuina in prædicato Entis metaphysicè formaliter non contineri, neque Bernardus, nihil addi prædicato Entis neque minui Deo metaphysicè, additione, vel deductione eorum. Quod si dicas loqui eos de continentia essentiali metaphysica eorum in prædicato Entis à se, nostram conclusionem apertius dicor. Hæc tandem faciunt alia testimonia Patrum, quæ aliorum sententias (præcipue primæ) impugnandis, recitabimus statim.*

CERTAMEN III.

Ab aliarum opinionum exclusionem, sententia nostræ à ratione probatio quarta.

1 Hæc in materis omnibus efficacissima probatio. Est autem semper probatio multembris, pro aduerariarum opinionum multiplicitate, cum omnes sigillatim percurrere ab impugnatione sunt. Sic ergo argumentor. Nequit Essentia metaphysica philosophica Dei in aliquo ex assignatis ab aliis sententiis peritare: ergo consistit in prædicato Entis à se. Maior suaderetur. Non in aggregeto omnium prædicatorum diuinorum. Primo, quia essentiam Dei debent supponere, ac Deum, cuius attributa sunt, essentialiter constituitur. Secundo, quia cuius essentia metaphysica proprietates metaphysicæ necessariæ eam consequentes sunt assignandæ: nulla autem assignari essentia Dei poterit, si omnia sua attributa, & prædicata necessaria communia includat. Rursum, qui, vt vidimus, cert. 1. num. 4. personalitates diuinas ad essentiam Dei metaphysicam vocat, actiorem, quoad hoc, sicuti,

fieri, & Attriage ibidem citatus, impugnationem habet: quandoquidem Essentiam Dei metaphysicam communem esse singulis, & omnibus personis tota Theologia dogmatice fateatur: quod cum horum specialis doctrina defendi non potest, & sanè Patres de constitutione metaphysica per attributa, vel omnia, vel aliqua loqui non possent constare ex locis statim citandis, in quibus nullum ex his prædicatis Essentiam significare, sed aliquid, quod eam circumferat, eique insit, ut summum: ergo his locis de physica identitate omnium diuinorum loquuntur Patres, quorum omnia testimonia late explicat Hemelmann, tit. 4. d. 3. 63. & 4.

2. Horum vero singularitate omisa, communis prima sententia expressa est contra Patres, subtiliori metaphysica hac de re disputantes. Nyssenus posteriori lib. de Trinit. ad Eustathium longè à med. Cum aliquis uniuscuiusque horum nominum, & ipsius naturæ, circa quam ea omnia intelliguntur, rationem reddat, ac definitionem, non eandem reddat utrorumque rationem: quorum autem ratio, definitione diuersa erunt natura quoque differens est: igitur aliquid aliud essentia, cuius nendum oratio index cogitata, alia vero nomen quæ circa ipsam proferuntur, lib. ad Ablau. quod non tres Dii. Peculiarem unumquodque emittit in se sententiam comprehensam: (ex Dei nominibus) nec ullam in diuinis vocem reperies aliquo contentum intellectum: ex hoc itaque demonstratur, quod non ipsa natura per aliquod eorum nomen denotatur. Id quod de nomine dicitur, siue Deus statim ostendit. Cyrill. Alex. 11. Theol. cap. vntc. circa fin. de prædicatis, quæ de Deo dicuntur concludit. Hæc omnia non substantiam, sed aliquid eorum, quæ in substantia inspicuntur sequuntur. Damal. 1. de fide cap. 4. Quæcumque autem per Theologiam affirmatiuum de Deo dicimus, non naturam eius, sed ea, quæ sunt circa naturam insinuant. Nam, est bonum, si iustum, si sapiens: si quidquam tandem aliud dixeris, non naturam dicitur Dei, sed quæ circa naturam. Id ipsum docet Chrysost. loco citato, certam. 2. numero 4. Nazian. orat. 35. 36. 38. & 42. ubi Nicetas, Theophylactus, in id Rom. 1. Inuisibilia Dei. Nyssen. rursus 1. de Trinitat. sub fin. Achan. dialog. 2. de Trinit. circa fin. Iustin. M. questione 3. ad gent. & alij. Panoplia Euthymij, part. 1. tit. 3. pag. 76. quos breuitatis causa non recito. Sed pro omnibus Basilij, contra Eunom. 1. versus fin. colum. 11. sententia, quam impugnamus, assertores irridens recitandus est. Quo pacto, inquit, non irridendus, si pronidentiam rursus substantiam, eodem modo præscientiam, & omnem item operationem, substantiam pueri: quæ cuncta, si ad unam tendunt significationem, necesse est, ut idem valeant, sicut fit in multis. Synonymis. Denum colum. 12. prædicata, seu attributa negatiua significare quid Deus non sit: positiua vero quæ eius substantiæ insint, ac circumstent, non autem substantiam ipsam, siue Essentiam Dei, late ostendit.

3. Patrum auctoritatibus, quibus illa prima sententia nitetur, fecimus satis num. 1. Sed instant eius Doctores: non posse diuina omnia prædicari in quid, ut ex Boetio plures Patres docent, nisi extra Essentiam metaphysicam Dei sint, infirmè tamen: Satis enim ad id est, intra Essentiam physicam, & substantiam Dei, ut accidentia eius physica non sint, ut bene citatus Apostolus. Secundo instant, quia Essentia diuina metaphysica debet esse summum bonum, omnium bonorum aggregatione perfectum: sed ex hac, & præcedenti ratione inferunt personalitates Essentiam metaphysicam Dei intrare: cum in communi obiectantium sententia, tam ea, quam attributa, perfectiones, & bonitates sint: id autem tutum in Theologia non est, ut notabamus, num. 1. contra Ruiz, & Attriagam: quare falsum est antecedens, Deinde Dei bonitas cum attributis sit, sicut reliqua, neque ad Essentiam metaphysicam Dei pertinere: quare nec summa. Tertiò, arguunt. Quia Essentia diuina nequit non in suo conceptu formali attributa continere. Sed assumptum hoc est aperte contra Patres recitatos numero 2. & falsum in Theologica metaphysica, ut videbimus d. 3. Sed admissa mutua, vel non mutua inclusionem formali essentia, & attributorum distinctione, alterutro modo sententium, per implicitum & explicitum sit satis argum. Denique exclamant Deum fore Ens per participationem, & per accidens, si Iustus, bonus, &c. non per Essentiam formalissimam & metaphysicam foret: cum tamen omnium sententia Ens per essentiam sit, & in quo nullum accidens esse possit: verum accidentia metaphysica non repugnant Deo, sicut neque metaphysica compositio, sed solum accidentia physica, sicuti & compositio: idque solum requiritur, ut sit Ens per essentiam, & non per accidens, & participationem.

4. Iisdem à ratione, & autoritate argumentis refutatur sententia, quæ supra prædicatum Entis à se, aliquid, vel aliqua alia prædicata, seu attributa in metaphysica Dei Essentia includebant, ut rationes, & testimonia Patrum data percurrenti facile intellet. Eæ verò sententia sunt relatæ à secunda ad septimam inclusiue, ut vidimus. Secunde verò, quæ Intellectionem ad Essentiam Dei metaphysicam adsciscit, Volitione seclusa, alia patitur specialiora: & quatenus admissa Intellectione, Volitionem ab essentia reiciit, impugnata à nobis est, controuers. de Trinit. d. 3. quæstione 2. toto certam. 4. ubi, & ostendimus nihil afferre prædij, ut secunda persona Filius, præ tertia in Trinitate defendatur: (quod fuit præcipuum sententiæ huius commodum, & fundamentum) eique fidei veritati tuendæ, aliam longè faciliorem, ac fortasse certam, certè verò tutiorem, ac verosimiliorem aperimus viam, certam. 6. per totum, ex fecunditate ad intra, quæ Filio, & non Spiritui communicatur, specialiter à nobis explicata, & confirmata. Impugnatur ex hac parte rursus: quia non est cur Volitio excludatur ab Essentia metaphysica Dei, atque includatur Scientia, nisi, quia hæc Volitionem metaphysicè præcedit, ac proinde est illius radicalè metaphysicum principium, siue conditio, ac proinde nequit ad eundem primum gradum Essentiæ Dei cum scientia concurrere, post quam est, & quam supponit constitutam in suo esse. Sed hæc ratio probat nihil diuinum posterius metaphysicè prædicato Entis à se, ac proinde, neque cognitionem, posse ad Essentiam Dei metaphysicam vocari. Insuper, si aliquid ultra prædicatum Entis à se ad Essentiam metaphysicam Dei spectare debet, maxime, quia debet esse essentia aggregatum omnium bonorum, seu perfectionum formaliter sumptum, nec solum eminenter, & radicaliter: quæ ratio etiam de volitione, imò & de personalibus aq. & de cognitione diuina probat.

5. Dices ex præcipuis fundamentis, quæ pro hac sententia exhibent Herice, Falsolus, & Hemelmann. Idcirco Intellectionem ad Essentiam metaphysicam vocari, non Volitionem: quia Dei Essentia metaphysica nondum satis, & dignè intelligitur constituta, quousque adueniat gradus vite perfectissimæ, & purissimæ, & beatissimæ, qui est actus intelligendi primus vite spiritualis, & in quo viuenda Dei formalis, ac non obiectiua, & mortua beatitudo consistit. Neque enim mortua, adhuc passiuè, seu non viuenda perfectè, ac beatè Essentia Dei metaphysica cogitari potest: quemadmodum neque Essentia metaphysica hominis quousque viuens, & rationalis, seu discursiuis intelligatur. Ceterum si vite purissimæ, perfectissimæ, ac beatissimæ actualis gradus spectandus sit, ut vltimò constituta Dei Essentia metaphysica intelligatur, cum Volitio actus purissimæ vite, ac perfectissimæ sit, quousque is adit, nec perfectissima Dei vita, & viuenda Dei beatitudo intelligitur, cum ea vite & beatitudinis perfectio, & consummatio, quam Volitio formaliter in se claudit, non adit, quousque ea Deo intelligatur aduenire: imò, cum processionem etiam actus vitales perfectissimi sint, hi etiam ad Essentiam Dei metaphysicam spectabunt: quod periculose, ut diximus supra in Theologia dicitur. Satis ergo dignè Essentia Dei intelligitur in prædicato, quod omnium

D attributo

ORTEGA
In A. pari
D. VIa

30 Controv. I. de Dei Essentia, &c.

attributorum Vitæ, Beatitudinis, & perfectionum, quæ in eis velis adtribuere, radix est, atque eas omnes eminenter continere: nam si formaliter continentia per earum formalem aduentum expectetur, metaphysicam Dei essentiam, quovisque omnia formaliter adsint, dignè Deo non constituit. Illud de hominis metaphysica compositione paritatem non habet: cum reliqua prædicata rationali superiora, communia aliis sint, ac proinde hominis speciem ultimò constituere, atque ab aliis distinguere non valent. Prædicatum verò Entis à se, nulli alteri sit commune, sed solius Dei proprium, & singulare.

6 Sed inconsequentia huius sententia, in exclusione Volitionis ab Essentia metaphysica Dei, admittentis in illa cognitionem, omnia ostendamus specialiter, neque hanc in essentia metaphysica Dei includi posse. Et primò Chrysostomus recitat certamin 2. numero 1. Dei sapientiam ex substantia, seu Essentia Dei, vti que metaphysica, oriri metaphysicè acbat, tphysice enim oriri non potest, vt patet: ergo non est Essentia metaphysica Dei. Nihil enim à seipso in sua linea, vel physica, vel metaphysica oriri potest. Secundo: præter generalem Patrum de attributis omnibus diuinis doctrinam, quod eorum nullum substantiam, siue essentiam Dei significet, speciatim id de Sapientia, siue Scientia Dei, sub eis vocibus, exprimunt, vt videre est in testimonio Damasceni recitati, numero 2. Cyrilli, & aliorum, qui Dei Scientiam inter reliqua attributa, nomina, & prædicata, quæ Dei substantiam non significant, recensent. Respondet Hemelmam loqui Patres de Scientia Dei, quatenus secundariò tendit ad creaturas, non autem, quæ tendit primariò in Deum, atque in sua sententia eius essentiam constituit. Sed in primis etiam, quæ in Deum tendit est nomen, quod de Deo dicitur, atque omnia nomina eiusmodi ab Essentia Dei, vti que metaphysica, excluduntur à Patribus. Secundo: Sapientia Dei absolute de Deo dicta, atque exclusa, Scientiam, quæ se Deus cognoscit, imò primariò, significat. Tertiò: etiam secundum eam considerationem Sapientia, Operatio, & actus diuini dicitur, vt legitur in testimonio Basilij recitati, numero 2. atque in aliis Patribus citatis, ex eo autem, quod intelligere sit actus & operatio Dei metaphysica, docet Sanctus Thom. in 1. d. 6. questione 1. articulo 3. & questione prima de potentia, articulo primo, Essentiam esse principium metaphysicum illius: atque ab illa distingui docet, d. 7. questione 1. articulo primo, & secundo, d. 27. questione prima, articulo 1. ad 5. 1. part. questione 26. sicuti & potentiam intellectiuam. Quod si aliis dicit intelligere Dei, ipsius substantiam esse, idem etiam de volitione docet 1. part. questione 19. articulo 1. atque alibi pluries, ac de physica identitate est intelligendus; ne & aduersariis, qui volitionem ab Essentia metaphysica excludunt, ac sibi etiam, qui tot locis Intellectionem ab ea excludit, contradicant.

7 A ratione verò, vltra generales datas, Scientia Dei ab eius essentia metaphysica, peculiariter excluditur à nostro Arrubal, & aliis quia ex Aristotele 12. metaphysicorum, tex. 3. 6. & S. Thom. 3. contra gent. cap. 26. omnis intellectio supponit aliquod intelligibile, ac proinde prima intellectio, aliquod primum intelligibile, à quo pendeat. Sed hoc argumentum, si quid probat, probat Intellectionem Dei ab ipso tanquam ab obiecto pendere reuera, & physice, & realiter distingui, ac physice præsupponere ipsum, nec solum metaphysicè, vt contendimus, nec sui ipsius intellectionem esse posse, quæ sunt absurda: vt videbimus controuert. 2. d. 2. questione 5. certam. 1. quare aliter ab Essentia metaphysica Dei, eius Scientia à nobis reicitur: licet malè à Recentioribus Complutensibus Arrubal impugnetur: quia eius argumentum Dei Essentiam in Intelligibilitate positam probat, ac non in Intellectualitate. Et enim in neutra posita est, neque in Intelligibilitate positam esse probat, si de formali loquamur, sed materialiter solum, in quocumque prædicato, formaliter positum sit, quod possit Intellectionem subire. Probat

ergo Primò: quia conceptus potentie intellectus formaliter ab Intellectione diuerfus, & Deo metaphysicè adest, vt contra aduersarios ostendimus controuert. de Scientia, d. 1. & prior metaphysicè est in linea intellectus, Intellectione, cuius principium metaphysicum est: ergo per eum intelligitur satis constitutus, atque ab aliis metaphysicè distinctus ante Intellectionem, et si formalitas intellectus formalis ad eius constitutionem essentialem metaphysicam expectanda sit. Secundo ex absonis quibusdam propositionibus: inferunt enim, si essentia, & natura metaphysica Dei Intellectione constituitur. Quia Deus se intelligit esse Deum, & non è contra eum Intellectio sit pars metaphysica, & causa intrinseca Dei, & non contra Deus Intellectionis: esse item Immensum, Eternum, Bonum, immutabilem, quia se intelligit, cum Essentia Dei metaphysica, sit & radix metaphysica eorum, & reliquorum omnium attributorum. Inferunt, & hoc Murciani Recentiores. Verum immediatè præcedit per essentiam, & naturam. Quod malè audit in Durando apud Theologos reliquos; sed audit malè, quia negat immediatè procedere Verbum per intellectionem. Item sicut Verbum dicitur Sapientia genita, ita & essentia genita dici possit, quod excreatur Theologia. Sed non id inferunt. Nam Sapientia quæ genita dicitur in Verbo, non est Sapientia communis, & formalis, sed obiectiua: in quâ sententia hæc Essentiam metaphysicam Dei non constituit, sed in formali comuni tantum. Mitto aliam nostri Granados impugnacionem, ex eo quod essentia sit specificatum diuine cognitionis, ac proinde in esse intelligibilis debeat supponi, ac proinde debeat præcedere sui cognitionem: quia & sui ipsius cognitio Scientia diuina est: quàm ad seipsam formaliter præcedat.

8 Præcipua eius fundamenta discimus, numero 3. 4. & 5. Patrum, & Philosophorum auctoritatibus, qui Deum definientes aiunt: esse suam Intellectionem, vitam intellectualem, & similia. Sed si Intellectionem esse Deum metaphysicè definiunt, eum solam, & in abstracto ponant, pro Aureolo, & contra hanc sententiam, quæ alia etiam ad Essentiam metaphysicam Dei adiungit, certabunt. Loquuntur ergo de identitate physica eorum cum Deo: quo etiam sensu passim, tam ipsi, quàm Scriptura, aiunt Deum Amorem, & Charitatem esse. Dicunt Secundo: constitutum vltimum Naturæ intellectuales est, quod gradus communes, & superiores in ea linea contrahere intelligitur, talis est Intellectio in Deo: ergo. Minor multo ex capite est falsa. Tum quia, vt diximus, numero 5. sine, nec Entis à se, neque vltim prædicatum diuinum est commune, sed omnino singulare: quod si ab ente, & rebus; illud à se, vel diuini, rationem auferas, etiam Intellectionis, vt sic, prædicatum communiter, vel habet, vel sonat: quare nequit esse vltimum constitutum. Secundo per prædicatum potentie intellectus, intelligitur natura Dei in linea naturæ intellectualis, ante intellectionem constituta, vt dicebamus numero 7. Denique maior supponit omnem naturam, quæ physice intellectiua est, talem esse formaliter metaphysicè; quod negamus de diuina. Denique arguunt ex nomine Deus, quod contemplationem, siue intellectionem significat: Sed quid? quod hoc nomen Deus iuxta eam significationem ab Essentia Dei relegant Patres citati: vt videre est in Nysseno, libro ad Ablau. Quod non tres dij. Circa med. post verba inde recitata, numero secundo, Adde hoc nomen, non significare in Deo cognitionem sui primariam solum, sed secundariam etiam omnium creaturarum, quam ab Essentia metaphysica Dei relegat ista sententia, vt ibi ait Nyssenus significare efficaciam in seipsum, spectatricem, viciariam, contemplatricem, quæ omnia intueatur. Athan. Dialog. 1. de Trinitate. Naturam significat omnia contemplantem, & persidentem. Ipsique antiquior Dionysius 1. de diuinis nominibus. Deitas est quæ omnia videt prouidentia, & bonitate perfecta. Ex quo S. Thom. 1. part. questione 13. articulo 8. corpore ait: nomine Deus omnes significare quod habent prout

providentiam de rebus. Ex qua operatione notissima natura secundum se nobis ignota, tandem immo-
cit.

9 Octava denique Murcianorum Recentiorum con-
fatur: qui Essentiam metaphysicam Dei non designat,
sed solum ratione, notissima quidem, sed communi
omni essentia metaphysicæ, atque eis, quas hæcenus
memoravimus sententia communi, contenta est. Om-
nes enim supponimus Essentiam metaphysicam Dei
esse subiectum, & radicem primam metaphysicam
omnium suarum proprietatum, & attributorum, sicuti
omnibus aliarum rerum essentia metaphysicis contin-
git, unde & ratio ea principium, & dignitas metaphy-
sica est, ac proinde cuiusvis ex novem (si primam ex-
cipias) recitatis opinionibus Doctores dicent, id, quod
pro essentia assignant, esse subiectum primum radica-
le, siue radicem metaphysicam attributorum Dei, quæ
ei prædicata, quibus Essentiam metaphysicam Dei con-
stat, descendunt, metaphysicè consequuntur. Hoc ergo
omnibus commune effectum apud omnes, sine quæ-
stione, & argumento vilo in consensu est. Solūque
hic inquiritur, quoniam, vel quor, e diuinis prædica-
tis sit primum subiectum radicale, siue reliquorum me-
taphysica radix: sicuti statuto ex communi illo princi-
pio essentiam metaphysicam hominis, stare in subiecto
radicali metaphysicarum proprietatum hominis, nihilo-
minus inquiritur ex prædicatis eius, quodnam sit: ra-
tionale, siue rationalitas, an risibile, seu risibilitas: ac
pro rationali censetur. Confirmatur: quia idem Re-
centiores, vt alias ab opinione Entis à se impugnent
sententias, ostendunt reliquis sequi metaphysicè, ad
hoc prædicatum, atque eo Deum à reliquis entibus
primo distingui, vt ostendant rationem primi subiecti
radicalis proprietatum, & attributorum esse non pos-
se: ac proinde neque in eis Essentiam metaphysicam
Dei constitui: inde autem aqua legimitate inferre
debent, eam in prædicato Entis à se, sitam omnino
esse.

10 Vigeo: quia, licet cuiusvis rei essentia metaphy-
sica debeat esse, quod primum subiectum radicale meta-
physicum aliorum prædicatum rei esse recognoscatur;
aut nullius rei essentia metaphysica in ea ratione primi
subiecti radicalis cæterorum rei prædicatum esse po-
test: ergo multo minus in Deo. Assumptum patet: quia
ea ratio subiecti primi metaphysici radicalis cæterorum
prædicatum rei est Chimærica, & rationis nostræ
figmentum purum: cum physicus, realis, & verus ordo
subiecti primi, radice, & actus respectu formalitatis
cum ipso identificat esse nequeat: ac proinde tota ea
ratio Chimærica, & purum rationis nostræ figmentum
erit. Quemadmodum ob eandem rationem, licet es-
sentia metaphysica rerum genere, & differentia con-
sistat, non dicimus constare ratione communitatis ad
plura specie distincta, quod genere consistat: quia ea ra-
tio purum figmentum, cuiusque rei assignemus, ra-
tionis, & chimærica est. Licet, vt genus cuique rei assi-
gnemus, atque inter eius prædicata dignoscamus, atque
ex eo, & differentia, definitionem essentialiorem serue-
mus, quo essentiam eius rei metaphysicam designe-
mus, cuius ex rei prædicatis, ea per rationem no-
stram Chimæricè conficta nota aptetur, vestigemus: ex
quo exemplo planè conficitur rerum omnium, multo-
que magis Dei (qui longius in suo esse à Chimæris
distinctus est) essentiam metaphysicam non in ratio-
ne illa Chimærica primi subiecti radicalis, siue radice
reliquorum prædicatum, & proprietatum eius chi-
mærica, & fictitia, sed in eo prædicato cui eam chi-
mæricam notam cum fundamento aptari viderimus, esse
constituendam, ac proinde in prædicato
Entis à se, Essentiam Dei metaphysicam esse collocan-
dam. Hæc quidem satis erunt ad illius vniuersalis an-
tecedentis, quod initio certaminis posuimus, ex alia-
rum omnium sententiarum impugnationibus solidam pro-
bationem, atque ad nostræ sententiæ, à cæterarum
exclusionem efficacem ostensionem. Quæ verò pro sua
sententia Recentiores afferunt solum probant essen-
tiam metaphysicam rei fore id, quod metaphysicè fue-
rit subiectum radicale cæterorum: non autem forma-
lem eam rationem, sed eius subiectum, quod nos ad-
mittimus, atque illud esse Ens à se monstramus.

lem eam rationem, sed eius subiectum, quod nos ad-
mittimus, atque illud esse Ens à se monstramus.

QVÆSTIO III.

*An Ens, siue Esse à se actu, seu actua-
le, sit Essentia Metaphysica philoso-
phica Dei quam assignauimus pro-
ximè.*

EXPLORATO iam Essentiam metaphysi-
cam Dei philosophicam in prædicato En-
tis à se adequatè contineri: adhuc sub
iudice lis est, quamquam Entis, siue Essendi
à se formalitate contineatur. Cum enim
Ens, & Esse, in creatis, & possibiliter, & actualiter
dicatur, ac de rerum nondum existentium essentia, ea,
& essentia, ac de eis proinde prædicatum Entis prædi-
catum, ac rursus entis possibilis, præcisue adhuc sum-
pti, obiectiua formalitas, ab obiectiua Entis actuali-
tate metaphysicè (vt Thomistas Dominicanos, qui eas
physicè etiam distinguunt, omittam) à plerisque distin-
guatur. Ita etiam in prædicato Entis à se diuino eue-
nire arbitrantur nonnulli; ac proinde dubitari potest;
an in Ente seu Esse à se possibili, seu possibiliter præ-
cisue Dei Essentia metaphysica consistat, an in Ente à
se actuali? Eadem ergo præiens est quæstio, & diffi-
cultas cum illa, an actualitas essendi, siue actualis exis-
tentia, Essentia metaphysica Dei sit? An prædicatum
attributale inter metaphysicas Dei proprietates, &
attributa numerandum? Si enim eiusmodi sit, iam
pro priori metaphysico Essentiam Dei constitutam sup-
ponet, ac proinde extra eius conceptum, atque illo
posterius.

CERTAMEN I.

*Quibusdam positis verior sententia eli-
gitur, & fundatur auctoritate.*

1 PONO primò hic nos de actuali existentia Dei, siue
de Ente, seu ratione essendi actu, & exercitè
Deo intrinseca, atque, vt minimum, ipsi realiter, &
physicè identificata, an ad Essentiam Dei metaphysicam
spectet: disputare; non autem de alio quouis extrin-
seco, quod nostro concipiendi modo, vel ex necessita-
te, vel arbitrio concernat: siue illud tempus aliquod,
siue quidpiam aliud sit. Pono item, neque nos hic
disputare an actus essendi, siue Esse actu in Deo, vel
ex natura rei, vel virtualiter à Dei Essentia, (cui physice
realiter formaliter identificatur ex fide) distingua-
tur? ea quippe quæstio attributis omnibus est commu-
nis, iamque à nobis disputata controu. de Trinit. d. 8.
quæstion. 2. tota de distinctione inter personalitates, &
essentiam diuinam agentibus. Iterumque d. 3. per
otium agemus. Solū ergo hic disputatur de distinc-
tione formali obiectiua inter hæc prædicata, essentiam diui-
nam metaphysicam, seu Ens à se (in quo illa, vt mini-
mum, consistit iuxta dicta) & ens. actuale à se, se-
cundum quod actualitas essendi, seu Entis à se, dicit
Deo intrinsecum, ac re ipsa identificatur, ac proinde
in Essentia Dei physica, cum reliquis Dei attributis in-
clusum.

2 Prima ergo sententia Existentiā à se, siue Ens à
se actu, & exercitè ab ente à se absolute dicto, ac præ-
cisue sumpto, ac proinde ab Essentia metaphysica Dei
philosophica distinguit; unde, etiam in opinione illarū
in prædicato Entis à se absolute adequatè constitutæ

D 2 extra

ORTEGA
In A. pari
D Via